

Uredništvo:
Ljubljana, Miklošičeva
cesta šte. 6, II. nad-
stropje.

Upravništvo:
Zadr. tiskarna, Ljub-
ljana, Dunajska c. 7.

RESNICA

Izhaja vsako soboto.
Naročnina:
za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.
Posamezna šte. 20 h.

Po slabi družbi rada glava boli.

Star pregovor.

Nemško svobodomiselno časopisje proti knezoškofu dr. Jegliču.

Nemško svobodomiselno časopisje doslej ni mnogo vedelo o Slovencih. Vsake svete čase enkrat je bila v njem kaka kratka notica o naših razmerah, in še to le, če je smatral kak nemški politik potrebo spraviti v liste kako tendenciozno vest. Sedaj pa kar dežuje člankov, in v sredi vseh člankov stoji oseba ljubljanskega knezoškofa. Vest, da je dr. Sunarič pri sprejemu slovanskih gostov v škofiji imenoval knezoškofa dr. Jegliča primasa Jugoslavije, je priobčil „Slovenec“. Iz „Slovenca“ je šla dalje po svetu, radi zanimivosti so jo priobčili vsi časniki, in sedaj rastejo pod imenom „primas Jugoslavije“ članki kakor gobe po dežju.

V osebi knezoškofa dr. Jegliča napadajo nemški časniki jugoslovansko gibanje. A to jim ni edini namen. Stara prvoborniljica za svobodomiselstvo „Neue Freie Presse“ je posebno goreče sprejela ljubljanskega knezoškofa v svoj repertoire. Ona je pa tudi izdala pravo geslo, ki naj bi vleklo pri njenem občinstvu. Izkoristiti hoče slučaj ljubljanskega knezoškofa za kulturnobojne namene.

Hinavsko je napadla ministrskega predsednika barona Hussareka, ki je svobodomiselcem kot prepričan katoličan trn v peti vkljub svojemu nemškemu mišljenju, zakaj je dovolil ljubljanskemu knezoškofu politično delovanje, zakaj ni preprečil njegovega političnega pastirskega lista in zakaj nič ne ukrene proti njemu? Te vesti so prišle v javnost tisti dan, ko je bilo objavljeno, da je cesar odstavljal črnoviškega nadškofa Repta, ker je ta med rusko okupacijo dal moliti za carja in za zmago ruskega orožja. Repta pa je razkolni metropolit. Razkolna cerkev, ki ne prizna papeža, je podrejena svetni oblasti. Repta ni imel drugega višjega nad seboj, kakor vladarja, in ker je vojna sreča tako nanesla, da je izpod ruskega carja prišel zopet pod avstrijskega cesarja, je ta pač imel po načelih razkolne cerkve pravico ga odstavit.

Drugače je s katoliškimi škofi. Cesar ima pač od papeža predpravico, da izvršuje svojo oblast pri imenovanju škofov, a cesar ne more škofa odsloviti. To more le sveta Stolica. Zato zahtevajo svobodomiselci, da naj vlada odvzame ljubljanskemu škofu dohodke in tiste predpravice, ki jih v državi uživajo cerkveni knezi.

To je osebna plat teh zahtev. A konjsko kopito obstoji v tem, da „Neue Freie Presse“ izvaja iz tega slučaja zahtevo, da se naj zopet strožje izvajajo proticerkveni majniški zakoni, ki stavljajo cerkev pod oblast države.

Zato se je „Neue Freie Presse“ tako veselo polastila slučaja „Jeglič“ in ga obdeluje od vseh strani. Izbezala je celo stare popirje iz cesarja Jožefa kabinetne pisarne

in citira majniške zakone, ki ji jako ugajajo. Od Hussareka zahteva sedaj, da naj uveljavi zopet „placetum regium“ in naj zavlada nad škofi po načelih državne vsemogočnosti. Iz slučaja „Jeglič“ izvaja „svobodomiselni“ židov, da mora cerkev stati pod državno kontrolo in da mora vlada nadzirati delovanje škofov. Pastirski listi škofovski bi morali iti v vladno cenzuro in ljudstvo bi smelo od škofov prejemati samo taka navodila, ki jih prej vlada odobri.

Hussarek je po svojem poklicu kanonist. Predaval je mnogo let cerkveno pravo na dunajskem vseučilišču. Na glasu je kot katoliški učenjak in bo vedel, koliko so vredna taka razmotrivanja svobodomiselnih glasil.

A geslo je vrženo na površje. Svobodomiselci so veseli, da so našli slučaj, ki bi ga mogli uporabiti s primernim zavijanjem za svojo agitacijo. Cerkev spraviti v odvisnost od države je bila od nekdaj želja teh krogov in vsaka priložnost jim je dobrodošla v ta namen. Za kulturni boj imajo svobodomiselci eno frazo več. To je vzrok, zakaj tako široko pišejo o ljubljanskem knezoškofu.

V „Zeit“ je pod naslovom „Antonius Bonaventura“ neki konservativni jugoslov. politik — vsaj „Zeit“ ga tako imenuje — napisal članek vseskozi osebnega značaja. Začenja s sarajevsko dobo, ki mu je očitno bolj znana, kakor pa ljubljanska, in izkuša podati karakteristiko ljubljanskega knezoškofa, kakor jo po senzaciji hlepeče občinstvo želi. Po slogu in vsebini bi ta članek pripisali pisatelju, ki je nedavno pod imenom „Südland“ izdal knjigo o rešitvi jugoslovanskega vprašanja v hrvaškem smislu. Tako se giblje sedaj nešteto peres. Z majniško deklaracijo se je začelo — in sicer dobro začelo. A mladini ji niso ostali zvesti in so delali gorostasne napade. Ali naj ljubljanski knezoškof nosi krivdo za pogrešeno taktiko nevednih politikov? Ljubljanski knezoškof je vedno naglašal pravo vsebino majniške deklaracije, a oni, ki so jo kvarili, so se skrivali za njegovo avtoriteto, in sedaj vse skup njemu podtikajo.

Iz te zagate bi mogel rešiti le odločen in neustrašen sklep.

Meglice.

„Slovenec“ je v oceni dr. Ušeničnikove brošure „Um die Jugoslavija“ zapisal: „Za Jugoslavijo smo edini. Pod toplimi žarki domoljubja, ki veje iz Ušeničnikove knjižice kot svobodoljubje, ožarjeno z zavestjo pravice in plemenitosti se bodo med nami hitro izgubljale še zadnje meglice, ki so nam zastirale oči, da se bratje nismo prav videli.“

Dr. A. Ušeničniku moramo biti res hvaležni za njegovo brošuro. Dr. Ušeničnik odločno povdarja avstrijsko, patrijotično stališče majske deklaracije. „Slovenec“,

ko je zapisal zgorajšnje besede, še ni vedel kaj bodo z ozirom na to dr. Ušeničnikovo stališče storili njegovi politični zavezniki na jugu. Pokazalo se je, da smo videli mi to družbo prav in da so „Slovenec“ meglice zastirale oči in jih še zastirajo.

Zadnjič smo priobčili, kako je odklonil dr. Uršeničnikovo stališče „Glas Slovenca, Hrvata in Srba“, označujoč jo za „nesavremeno“. Kako je bila nekaterim majska deklaracija le prva hinavska kulisa, kaže „Hrvatska Država“, glasilo hrvatskih politikov, s katerimi sta se bratila dr. Krek in dr. Korošec. To so tisti politiki, s katerimi sta dr. Korošec v Zagrebu kovala politične načrte pri mnogoštevilnih večerjeh in banketih, politiki, s katerimi je Slovenec glavni urednik stvoril zagrebško deklaracijo, ki se približuje krfskemu paktu...

Ta „Hrvatska država“ dr. Ušeničnikovo brošuro nazivlje „služničkom“ in vidl v njej „veleavstrijske popke“...

Prav umestno pravi na to zagrebška „Hrvatska“: „Da, da brzo jezde jugoslavjani, brzo mienjajo deklaracije. Sada im je več svibanjska deklaracija suvišna, nesavremena, služnička! Pa naravno, jer so Jugoslavjani mjeseca ožujka 1918 prihvatili socijalističko stanovište, odrekli se hrvatskoga državnoga prava i prihvatili bezuvjetno samoodredjenje! To pako bezuvjetno samoodredjenje jest odziv na Trumbić-Pašičev poziv: van iz monarkije! Ali se gospoda jako varajo u svojim računima. Monarhija će se preporediti, a hrvatski narod ne će iz nje u Pašičevu Srbiju.“

Najlepše pa je, da glasilo takozvanih katoliških „Domogojcev“, družba, ki ima najožje stike z različnimi Remci, še najbolj odločno odklanja dr. Ušeničnikovo brošuro. To glasilo „mlade hrvaške katoliške struje“, pravi o dr. Ušeničnikovi brošuri „Um die Jugoslavija“: „Dr. Aleš. Ušeničnik je napisal brošuro pod naslovom: „Um die Jugoslavija“. Eine Apologie (Obrana). V uvodu pravi pisec povsem dobro, da je pri nas politikov in političarjev na izobilje. Da se je držal te direktive se bi tudi on ne bil vrgel med političarje in ne bi bil napisal te brošure, ki je povsem — odveč in času neprimerna. Zaman se trudi pisec v potu svojega obraza, da z argumenti dokaže Nemcem, kako smo mi tlačeni in kako nam je potrebna svoboda. Tu niso na mestu dokazi, pa makar bili osnovani na vseh logičnih in psiholoških zakonih, pa makar da bi jih okrasil dr. Ušeničnik s pesniškim patosom v jokavi pozi, pa makar da bi jih zabelil z epskim opisovanjem naših muk in trpljenja, naših temnic s kačami in škorpionji, naših verig na rokah in nogah, ne bi genil kamenitih src pangermanov. Tu je na mestu samo narodna zavednost, narodni ponos, narodna energija, ker se klin samo s klinom izbija. — V ostalem se dr. Ušeničnik spušča v malenkostna vprašanja, ki ni-

majo za našo narodno praktično politiko baš **nikakega zmisla**. Naša načela so: narodno jedinstvo in samoodločba. Na tem gradimo, a za drugo naj se brigajo drugi! — Prosimo torej, da se ne meša v ono kar — **ni njegova stvar**. Celo stvar ima rešiti — „Narodni Svet“, oziroma „Narodni Svet Hrvatov, Srbov in Slovencev“.

„Slovenec“, — kje so meglice? Ali tudi sedaj odbor K. T. D. še ne vidi, kam je zavozil? Kako je to, da „Slovenec“ ne beleži teh glasov, da jih ne obsoja? Kako je to, da je zagrebški deklarant dr. Iz. Cankar par dni predno je „Slovenec“ moral pohvaliti dr. Ušeničnikovo brošuro odšel na dopust? Torej v „Narodnem Svetu“ se bo moralo sklepati v drugem smislu kakor ga je začrtala majniška deklaracija in ponovil dr. Ušeničnik? Zato se je morala razbiti močna stara S. L. S., ki je bila odločilna in vodilna v slovenski politiki v katoliškem in avstrijskem smislu (pravi narodni svet katoliških Slovencev), da so take struje prišle na vrh. Branilci Trumbičevih letakov, ali menite da ne vemo, zakaj se vam zdi dr. Ušeničnikova brošura „času neprimerna“? Majnska deklaracija je za vas že pod mizo, podpisana zagrebška. — Skozi meglice se vidijo zveze, pred katerimi je treba dr. Ušeničnikovo brošuro vsaj v bratskih hrvaških listih v imenu celokupnega mladinstva zanicati.

Kakor je razvidno, je dr. Ušeničnik prav umestno nazval svojo brošuro „Um die Jugoslavija“. Gre se res „um“ die Jugoslavija; ali v avstrijskem ali protiaustrijskem smislu.

Dr. Ušeničnikova brošura je velik korak k pojasnitvi naših razmer. Ta brošura bodi antanti in njenim prijateljem na jugu nov dokaz, da je njena igra med našim narodom izgubljena. Ogromna večina našega naroda hoče rešitev jugoslovanskega vprašanja le v okvirju habsburške dinastije. Na tem smo vsi starini, pa tudi ogromna večina dobromiselnih in zapeljanih „mladinov“. To je treba napram zunaj odločno pribiti! Vsi drugi nasprotni zakulisni napor in napor raznih za vojni čas nekoliko čudno šumnih slavnosti in priredb, bodo postali ničevi, kadar bo ljudstvo jasno spoznalo, da so res na delu ljudje, ki jim je majnska deklaracija le maska. Šle bodo meglice z jezera in — takrat bo vesel dan za „Resničarje“. Solnce našega naroda ne bo zapustilo, da bi se udušil v močvirju.

Tri struje.

Pred vojno smo bili Slovenci politično razdeljeni na dve stranki na podlagi svetovnega naziranja. Imeli smo liberalno stranko in katoliško, ki sta se pobijali v vseh vprašanjih na nož. Če se je šlo za načelna vprašanja, ali pa za brezpomembno podelitev skromne službe nočnega čuvaja, vedno sta si bili obe stranki v laseh in se pobijali in mrcvarili do kosti, tudi še potem, ko je nekdanja „klerikalna“ stranka premagala liberalce na celi črti in se je moralo liberalstvo potegniti daleč nazaj z dežele v varni zapeček ljubljanskega magistrata.

Svetovna vojna je to razmerje znatno predrugačila. Danes se ne vprašujemo več po liberalstvu ali klerikalstvu, ampak merodajna je postala za naše politično mišljenje vojska, oziroma izid vojske. Izid vojske je negotova stvar, tako kakor konjska dirka ali loterija: nihče ne ve, kdo bo zmagal. Eden sodi tako, drugi drugače. Eden računa z nemško zmago, ali vsaj z ohranitvijo Nemcev in Avstrije, čeprav je ne želi; drugi ne računa samo z ohranitvijo monarhije, ampak jo tudi pošteno želi; tretji računa z uničenjem monarhije in jo tudi komaj čaka

in želi. Vsi ti različni računi z izidom vojske so nam ustvarili popolnoma novo politično grupacijo in nove politične skupine.

Pričnimo z najboljšo radikalno strujo, z ono, ki ne računa le z neomejeno zmago antante, ampak jo tudi želi. Da eden ali drugi računa z zmago antante, to še ne bi bila tako strašna reč, ker sreča je opoteča, posebno bojna. To je priznal tudi minister Burian. Nekaj družega je pa, če kdo želi in komaj čaka, da zmaga antanta. Kaj pričakujejo ti ljudje od antantne zmage za Slovence? Če govorimo s takim človekom in mu stavimo to vprašanje, nam bo odgovoril: „Mi bomo postali združen narod Jugoslovanov, dobili bomo svojo neodvisno državo in rešeni bomo nemške in mažarske in laške nadvlade.“ — Poglejmo, kako stoji ta stvar.

„Mi bomo dosegli ujedinjenje troimenega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov“ — kaj se to pravi? To se pravi, da naj izginejo vsi razločki med Slovenci, Hrvati in Srbi. Ali bodo res izginili? Ne verjamemo. Srbi so močan in samozavesten narod in tem tudi danes, ko vse vpije za Jugoslavijo kakor noro, niti v sanjah ne pade na um, da bi rekli, da hočejo zatajiti svoje starodavno srbsko ime, svojo srbsko-pravoslavno vero, svojo srbsko književnost in svojo srbsko državo. Po vsi svoji naravi in po vsi svoji zgodovinski preteklosti in po sedanjosti svoji politični vzgoji Srb ne more biti in ne bo nikdar Jugoslovan, ampak samo Srb, Vele Srb. Jugoslovan bo samo takrat, če bo gospod; če bo gospod nad Hrvati in nad Slovenci. Če bodo pa Srbi gospodje, bodo v naših šolah učili srbski jezik, v deželo bodo prišli srbski uradniki, srbski trgovci — torej razloček za Slovence med sedanjostjo in bodočnostjo bo samo ta, da danes gospoduje Nemeč, potem bo pa Srb.

Srb pa samo na eni strani. Na drugi strani bi dobili v deželo še vse hujšega nasprotnika, namreč Lahe. Lah imajo po londonski pogodbi izgovorjen lep kos slovenske zemlje, če zmaga antanta. To vedo vsi naši antantariji, in vendar se v nemajo zanj, kakor da bi bila to za naš narod največja sreča, če nas razdele na dva ali tri plati! „Pa vsaj nas ne bodo razdelili.“ — tako odgovarjajo, — „ker to nasprotuje narodni samoodločbi!“ — Poznamo ta odgovor, poznamo tudi narodno samoodločbo, in zato vprašamo: Kdo nam jo je pa dal? Kje je najmanjša garancija za to, da bodo Angleži ali pa Amerikanci prišli ravno nas vprašati, kaj hočemo mi sami? Kje? Dosedaj še tega ne vemo in kakor vse kaže, tudi nikdar vedeli ne bomo!

Zato ne verjamemo na ujedinjenje troimenega naroda v lastno državo pod okriljem antante. Vzrok, da se ena struja med nami ogreva za antanto, mora biti drug in drugačen.

Mi vemo in tudi ne tajimo, da trpimo Slovenci mnogo pod nemško nadvlado. In samo sovraštvo do nemštva vodi gotove ljudi v naročje antante in pa sovraštvo do katoličanstva, ker je Avstrija katoliška država! To sta dva vodilna nagiba in nič družega! Napačna sta pa oba; iz sovraštva do Nemcev še ni treba želeči razpada Avstrije, ker so mogoče pametne reforme tudi v Avstriji, sovraštvo do katoličanstva pa nasprotuje lastnemu načelu svobodomiselnosti o toleranci.

Ta struja, o kateri smo govorili dosedaj, se zavzema za antanto iz prepričanja (čeprav je to prepričanje za Slovence naravnost pogubno) in je vsaj vsled tega vredna spoštovanja v toliko, kolikor se spoštuje prepričanje.

Kaj naj pa rečemo o drugi struji, ki je za antanto vneti iz golega strahu — in iz gole bojzani pred vislicami! So nasprotniki

in sovražniki Nemcev, a pravijo, da so reforme v Avstriji tudi mogoče; pravijo, da so katoliki, in vendar vlečejo skupaj en voz s prvo strujo, ki je najhujša nasprotnica katoličanstva! Ti pravijo bržkone tako: Antanta bo zmagala. Če pa zmaga, bo udarila po svojih nasprotnikih. Če pa pokažemo, da nismo njeni nasprotniki, nam bodo pa prizanesli, milostno prizanesli. A ne samo prizanesli, še pohvalili nas bodo in se nas veselili, kakor je nad enim spokorjencem več veselja kakor nad 99 pravičniki! Torej pritegnimo k antanti in rešeni smo in bomo. Naša misel je, da se kruto varajo! Dokler jih potrebujejo, so jim pač dobro došli pomočniki; kadar jih pa ne bo več treba, takrat se bodo pa odprle knjige, kjer so zapisani vsi njihovi mali in veliki grehi in takrat jim bodo rekli: Prijatelj, hvala na sodelovanju, sedaj pa z Bogom! To bo še jako milostno, taka brca; bržkone bodo pa kljub vsemu lizanju in prilizovanju peli vse drugačni škorpioni po hrbtu!

Tretja struja je pošteno avstrijska in slovenska, brez vsakih pridržkov, brez hlimbe in hinavstva in skrivanja. Ta stoji na stališču poštene, patriotske majniške deklaracije in vidi edino rešitev za Slovenstvo v habsburški monarhiji, katere notranje uredbe ne odobrava čez drn in strn, a tudi ne obupava nad njo; ampak je uverjena in prepričana, da bo mogoče v soglasju z ustanovnimi faktorji pribojevati tudi Slovincem tisto stališče v državi, katero jim gre. Ta struja je mnenja, da nas silijo tudi gospodarski vzroki, da hočemo ostati pod monarhijo, ker mi kot majhen narod moramo iskati skupnosti z velikim gospodarskim telesom. Zato pravi ta struja, to je naša struja in naša stranka: Tudi če nam res kdo prinese samoodločbo in nas res vpraša, kaj hočemo, bomo rekli prav iz prepričanja: Pustite nas pri miru s Srbijo, še bolj z Italijo, ampak dajte nam, kar nam gre, v monarhiji, kjer smo živeli že par sto let, živimo še sedaj in bomo živeli v eni ali drugi obliki, kakor se jo bo dalo doseči ne s tujo, ampak z ustavno pomočjo.

Vsak dan najnovejše vesti prinaša dnevnik „Novice“. Naročite ga takoj! Naročnina znaša za pol leta 20 kron, za četrt leta 10 kron. Naročnino je pošiljati Zadržni tiskarni v Ljubljani.

Pastirski list avstrijskih škofov.

V zadnji številki „Resnice“ smo pisali o pomenu pastirskega lista avstrijskih škofov in smo na kratko prinesli njegovo vsebino. Danes pa prinašamo to pastirsko pismo v celoti; glasi se:

Ljubi verniki naših škofij!

Prvič v svetovni zgodovini so se združili vsi narodi in države sveta v volji, v volji do vojne; ne tekmujejo med seboj v delu miru, ampak v delu razdora. Spolnila se je beseda Gospodova: „Slišali bodete še o vojni... kajti vzdignil se bo narod zoper narod in kraljestvo zoper kraljestvo!“ (Mat. 24, 6-7.) V tej pravi svetovni vojni, v kateri trepetaje živimo, je zadobilo vse velikanski obseg: velikanske armade, velikanske bitke, velikanske izgube. In kako veliko bo revščine na svetu, tudi če ne bo konec vojne grozen, se danes ne more videti.

V tej najbolj krvavi vojni, kar jih pozna svetovna zgodovina, je padel kulturni ponos sedanjega rodu, ki si je v dolgi dobi miru domišljal, da more izhajati brez Boga in njegovih zapovedi ter more ustvariti na

svetu večer mir med narodi. Brezbožna veda je verovala na neprestan napredek in je odklanjala vsako nadnaravno resnico; tehnika, kateri se je posrečilo mnogo, je sanjala v svojem kraljestvu neomejenih možnosti, o neki vsegamočnosti; ponosni rod, ki si je ustvaril svetovni promet, je bil mnenja, da je vsled tega prošnja v Očenašu: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh“ odveč, ter da sta lakota in revščina za vedno pregnani; socialna preskrba, ki je vsacega ščitila pred nezgodami, boleznijo in starostjo ter zavarovala proti toči in požaru, je veljala kot nadomestek božje previdnosti. Ta velikanski svetni napredek je podžigal blodnjo avtonomije, samogospodstva napram Bogu in njegovemu razodetju, katero nam cerkev oznanuje. In ker morajo napačne ideje dosledno privedi do nesrečnih dejanj, so to samogospodarstvo, ki ne pripoznava od krščanske pravičnosti začrtanih mej, zanesli kot „politiko brez morale“, željo po moči, „pravico močnejšega“, tudi v gospodarsko in narodnostno tekmo držav in narodov. Tako je stopila moč na mesto pravice. Kjer pa obstoja načelo pravice močnejšega, tam so vojne neizogibne. Pravica ima svoj jedini izvor v Bogu. Pravice se ne da „napraviti“, kakor se napravijo postave. Le Božja volja dela pravico. Koder pa ne pripoznavajo Božje razodete volje, tam je egoizem, sebičnost ljudi, ki neizogibno vodi do vlade denarja in vživanja. In narodi, ki so prejeli resnico in blagor krščanstva, morajo — kakor uči svetovna zgodovina — brez njega zabloditi nazaj v barbarstvo.

Čeravno mi katoličani ta dejstva dobro poznamo in so nam umljiva, je vendar potrebno, da jih neprestano stavimo pred oči nekrščanskemu svetu. To ravno je zmagovalna moč naše vere, da nam nudi pogled v svetovno vršenje. „Razlaga tvojih besedi razsvetljuje in daje malemu pogum.“ (ps. 118, 130.) Jezus je rekel: „Poveljujem Te, oče nebes in zemlje, da si to pred modrimi in razumnimi skrili, malim pa si razodel.“ (Mt. 11, 25.) V času, ki je prinesel s seboj tako preobrazujoče spremembe v življenju narodov, smatramo za svojo dolžnost, da pokažemo pravo pot iz zmede sedanjih zmot in hudobij. Cas je tak, da se tudi čestokrat močnega polasti tesnoba.

Pri vsi žalosti, ki nas navdaja ob pogledu na razvaline, katere je ta vojna nakopičila, nas tolaži zavest, da ni naša domovina zakrivila prelijanja krvi. Ako gremo za naravnimi vzroki, najdemo, da vojna ni nastala radi tega, ker se je zahtevalo zadoščenje za umor našega prestolonaslednika in varnosti pred revolucijonarnim ravnanjem, ampak radi tega, ker so naši sedanji sovražniki, ki so že zdavnaj sklenili razkosati našo monarhijo, našo pravično zahtevo vzeli za povod, da dosežejo svoj namen. Nobena naših sedanjih sovražnikov nismo ogrožali, nikdar ni imela naša monarhija osvojevalnih namenov. Genljivi manifest rajnega Franca Jožefa, cesarja miru, z dne 28. julija 1914 dokazuje svetu, da nas ni nikdar navdajal pohlep po tuji zemlji. Če so kljub temu naši sedanji sovražniki zgrabili za orožje in nam je od takrat napovedalo več kakor 20 držav vojno, niso imeli drugega vzroka za to, kakor da razbijejo naše cesarstvo. Mi smo sprejeli to nesrečno vojno, ker smo bili prisiljeni: gre za obstoj našega cesarstva! Mi se borimo le v obrambo naše postavne, stoletja stare posesti in za pravičen in trajen mir. To višje dobro pa vojne ne le dovoljuje, ampak jo zapoveduje.

Koliko se trudi naš zvesti skrbni cesar, da bi dosegel mir in svoje ljubljene narode obranil krvnih žrtev, katere zahteva vojna! Ko je Benedikt XV., papež miru, kakor ga imeuje ves svet, 1. avgusta 1917 stavil

svoje mirovne predloge, je bil naš cesar prvi, ki je kot zvesti sin poslušal glas očeta krščanstva. Ko bi bilo od njega odvisno, bi se že zdavnaj veselili miru!

Toda žal, vse mirovne ponudbe so naši sovražniki z zasmehom odbili. Da, v državi jednega naših sovražnikov je vlada povabila, naj se udeleži javne molitve za mir, sprejela skoraj kot razžalitev. Navzlic temu je prizadevanje papeža in našega cesarja vzbudilo tudi v sovražnih državah voljo za mir in povzročilo mirovno gibanje, proti kateremu so sicer vlade teh držav najostreje nastopile, ki pa vendar mora v rokah Božje previdnosti postati sredstvo, s katerim bo mogoče tamkajšnje vlade, katere še vedno navdaja volja za vničenje, na podlagi ljudske želje po miru dovesti do sporazumnega miru. Imamo pa še drugo tolažljivo dejstvo: Sila ogrožene domovine je do takrat tekmojoča narodna nasprotstva zapostavila in v trenutku postavila na bojišču jednotno fronto, katere so se naši sovražniki po pravici tako bali. Narodi našega cesarstva so v teku časa doprinesli toliko dokazov svoje ljubezni do skupne domovine in svoje požrtvovalnosti; toda tudi marsikdo izmed nas ni pričakoval takega navdušenja za cesarja in državo, tolike udanosti do skupnega cesarstva, tolike skrbi za vse otroke širne domovine. Zdelo se je, da se je posvetno naziranje sedanjega časa s svojo ljubeznijo do kolikor mogoče udobnega in naslade polnega življenja umaknilo požrtvovalnosti ter zvestemu izpolnjevanju dolžnosti. Toda nepričakovano dolga vojna je prinesla zunanje pomanjkanje in duševne stiske: marsikdo je bil prevzet dvoma, malodušnosti, trpkosti, studa do življenja. Čut pravičnosti se je izgubil v svetu, ki je napravil v javnem življenju laž za sistem; čut pravičnosti je oslabil pri pogledu na toliko kričečih krivic; krščansko sočutje s tujo nesrečo, ki je bilo sicer v ljudstvu, se je spremenilo v očitno sebičnost. Z jedno besedo, verski čut se je zmanjšal, npravne sile so se omajale, nizkotni nagon pa je zrastel in se povečal. Nič čudnega, če se je začelo z omajanim verskim življenjem in krščansko npravnostjo majati tudi spoštovanje do avtoritete. In o tem nekaj resnih besedi.

Spoštovanje in pokorščina do od Boga postavljene avtoritete tvorita temelj vsemu redu v človeški družbi. Glavno zlo našega časa je mrzlična strast do neodvisnosti in samovoljnosti. Moderni človek hoče biti le sam od sebe odvisen. Tudi tu so na delu napačne ideje: „Neodvisnost naroda, narodnostna večina vir pravice, samoodločba narodov“ itd., da izpodkopljejo temelj družabnemu redu po načelih krščanske pravičnosti. Že v mirnih časih so se skušale uveljaviti redu nasprotujoče težnje, ki so se pojavljale v radikalnih zahtevah. Sedaj pa so, kakor veste vsi, naši sovražniki s pomočjo brezvestnih pomagačev zanesli v našo državo gibanje, ki naj bi med nami učinkovalo tako kakor iskra v sodu smodnika. Zadosti sramotno je za nas, da so se naši sovražniki, ki nas z orožjem niso mogli premagati, upali poskusiti nas zapeljati, da prelomimo zvestobo do cesarja in države. Vsekako so vsled notranjega nemira v naši državi, ki je silil tudi na ven, upali, da bo njihovo pregrešno početje prineslo uspehov.

Še z večjo bolestjo pa nas navdaja to, da so se opravljeni jeziki trudili z besedo in tiskom, da celo od moža do moža, da bi zastupili našo priznano zvestobo do vladarske hiše in tako pripravili notranji razpad. Žal, da so mogli nekaznovani precej časa vršiti svoje satansko delo, ki je jednako moralni revoluciji. Nehote se tu spomnimo sv. pisma: Ves dan misli tvoj jezik na hudodelstvo, kakor ostru britev delaš prevare... ljubiš le poguben govor,

prevarljiv jezik!“ (Ps. 51, 4, 6). Govore proti meni z zvijačnim jezikom in me obdajajo z besedami sovraštva in me osovražujejo brez vzroka. Mesto da bi me ljubili, me obrekujejo, jaz pa molim neprestano. Plačujete mi dobro s hudim in mojo ljubezen s sovraštvom.“ (Ps. 108, 3 5.) Treba je bilo energične samopomoči ljudstva, da sta utihnili zloba in laž. Znane tajne družbe, katerih delež na tej vojni se je opetovano pojasnil, so to moralno razdiralno delo naših sovražnikov smotreno podpirale. Če smo se dotaknili te bolestne rane, smo storiili le radi tega, da jo ozdravimo. Kajti rana, ki je skrita in se odtegne večji zdravnikovi roki, zamore postati nevarna.

(Dalje prihodnjic.)

Razširjajte „Resnico“!

Novoavstrijsko državno društvo.

Prejeli smo oklic, ki ga spodaj ponatiskujemo. Svoje stališče povemo ob priliki.

C. kr. namestništvo na Českem je nedavno odobrilo pravila društva pod naslovom „Novoavstrijsko državno društvo“ s sedežem v Pragi, ki razteza svoje delovanje čez celo državo.

Društvo stremi za enotno demokratično Novo Avstrijo, političnim napredkom in gospodarskim blagostanjem vseh prebivalcev monarhije na podlagi nacionalne, religiozne in socialne enakopravnosti.

* * *

Pripravljalni odbor „Novoavstrijskega državnega društva“ razglša sledeči oklic avstrijskemu prebivalstvu:

„Avstrijci vseh narodnosti in stanov!“

Pred kratkim je preteklo petdeseto leto, odkar obstoja dualistična decembarska ustava, ki je — kakor znova kaže parlamentarna kriza v obeh državnih polovicah — povod kroničnim narodnostnim bojem v obeh državnih polovicah, splošni politični zmešnjavi, kulturnemu in gospodarskemu porazu v Avstriji.

Noben vladni sistem, kar jih je bilo v petdesetih letih, noben program izmed starih strankarskih programov ni mogel konsolidirati podonavske države, ker si niso postavili za program resnične rešitve avstrijskega problema — velikoavstrijsko zvezno državo in socialno cesarstvo, temveč aktivno ali pasivno podpirali enostranska nacionalna, konfesionalna in ekonomska stremjenja po gospodstvu.

Stara, po poljski in madjarski oligarhiji doslej vladana Avstro-Ogrska s svojimi preživeli ustavnimi oblikami in s svojim kapitalističnim gospodarskim sistemom, — ki je netil nacionalni šovinizem in iredentizem to in onstran Litve in negacijo državne ideje — se mora zato zdaj reformirati od nog do glave.

Na njeno mesto mora stopiti moderna enotna zvezna država nacionalno-avtonomnih, enakopravnih narodov, kojih zastopniki naj bi obravnavali svoje posebne nacionalne potrebe v nacionalnih zbornicah, skupne zadeve cele podonavske države pa v državnem parlamentu, sestavljenem na podlagi splošne, enake in direktne volilne pravice s porcem.

Taka reforma naše državne ustave bi dala državi, kar gre državi in narodom to — kot onstran Litve in se jim ne more več odlašati — nacionalna avtonomija.

Taka revizija ustave pa bi **utrдила** tudi **avstrijsko državno misel** in privreda vse narode države do sporazuma na demokratični podlagi.

Odprla pa bi tudi pot **gospodarski politiki**, ki so jo stare stranke obljubljale skozi desetletja. Njen cilj ne sme biti navidezna reforma, temveč nuditi mora vsem fizičnim in duševnim delavcem, kot konsumentom, zaščito pred izkoriščanjem.

Radi tega si želimo socialne države, ki zagotovi delo vsakomur, kdor hoče delati, in njegovemu delu primerni zaslužek — ki pa bi obenem respektirala individualno svobodo.

Dalec od vsake pristranske razredne politike bo tedaj zastopalo „Novoavstrijsko državno društvo“ potom obširne radikalne socialne reforme z vso odločnostjo pravico vseh prebivalcev monarhije do človeka vrednega življenja.

Avstrijci vseh kronovin, ki se strinjate s temi nazori, pristopite k „Novoavstrijskemu državnemu društvu“.

* * *

Prijave za pristop k društvu naj se naslove na: Pripravljalni odbor „Novoavstrijskega državnega društva“ v Karlovih varih (Češko), Helenina ulica 17. (An den Vorbereitenden Ausschuss des „Neuösterreichischen Reichsvereins“ in Karlsbad (Böhmen), Helenenstrasse 17.

Agitirajte za „Novice“.

Veleizdajalec dr. Franjo Potočnjak moralno odgovoren za grozote v Odesi.

(Iz govora dr. Horvata v hrvatskem saboru.)

(Konec.)

V „Kanatnem zavodu“ so še vedno nadaljevali krutosti nad našimi ujetniki in jih nagovarjali: „Bračo, kdor noče ostati tukaj, naj se javi, izpustili ga bomo.“ Razume se, da so se naši ujetniki zopet izjavili za suženjstvo. Nato so jih odvedli v skupinah po dvajset na Romanovo selo. Tam je bila takozvana „vaspitna komanda“ (izpraševalna komisija), kraj maščevanja. General Živković je bil tam in srbski štab. Oficirji, srbski ubežniki, uradniki in književniki so zahajali tjakaj, nestor srbske književnosti Dragutin Ilijć je bil tam — vsi pa so se maščevali in izpraševali. „Slabosilci“ so bili stražarji; razume se, da so se maščevali najuspešneje s puškinimi kopiti in z batinami.

Groze in okrutnosti v „Kanatnem zavodu“ so se ponavljale s tem dodatkom, da so legijonaški oficirji konstatirali, da ne bo nikomur prizanešeno, prisojajoč običajne batine; po dvajset, po petindvajset batin! Nato bi — ko so mislili, da so že sužnjem povsem zbili trmoglavost — odpravljali ljudi po 10, 20 skupaj brez orožja na selo k diviziji.

Dosti bivših sužnjeve se je povrnilo iz suženjstva. „Mučili so nas tam kot Kristusa“, bi rekli in kazali na svoje brazgotine.

Medtem je pribežalo pozimi 1916/1917 več Hrvatov in Slovencev na ameriški konzulat, k ruskim oblastem, v notranjost Rusije in na fronto. Ameriški konzul je postavil na hodniku pred svojim uradom rusko policijo, da se zavaruje pred nepozvanimi gosti in jih je dal obešati. In na ruskih oblastih so obešali ruski policisti in so dalje lovili po ruskih vaseh begunce, jih vklenili in prodali Srbom. To je bilo ravno zadnje dni neznosnega ruskega absolutizma in naši bedni ujetniški begunci so okusili vso njegovo trdoto.

Pa ko bi jih izročili samo Srbom! Da navedemo samo en slučaj. Več bosanskih Hrvatov 53. pp. je pobegnilo. Ruska policija jih je ujela in jih odtirala vklenjene v verige v Odeso. Rusi so namreč takrat vse ujetniške begunce napatili v Odeso. Na štabu srbskega bataljona so jih najprej pretepli in poslali v zapor v „Kanatni zavod“. Zapor je nadzoroval tedaj neki srbski prostovoljec. Ujetnikom je najprej pobral denar. Potem jih je s pomočjo srbske straže prešibal in jih silil, da se še sami med seboj pretepajo, in jih nadziral, da se drug drugega pretepejo na vso moč. „Glej, sem glej, kako jaz znam pretepati“, je pokazal. Tolkel jih je po golih stopalih in nakoncu je zauzdal s svojim jermenom starega Hrvata in jahal na njem, kakor na konju. Zjahavši ga, mu je zapovedal, naj zine, in mu je pihal v usta.

In vse to je prišlo pred tedanji „Sovjet“. Prišla je februaraska revolucija 1917. Padel je car, padle so tudi šanse Srbov. Prišla je vlada Miljukova in „Sovjet delavskih in vojaških odposlancev“. „Sovjet“ je takoj začetkom zavzel neprijateljsko pozo proti Srbom. In sužnji niso ostali prekrizanih rok, temveč so tožili naše mučitelje „Sovjetu“.

„Sovjet“ je prisilil Miljukovo vlado, da odredi revizijo srbske vojske prostovoljcev in da vse s silo novačene Hrvate in Slovence odpusti v ujetništvo. Ta čas je izstopil en del jugoslovanskih oficirjev, prostovoljcev in inteligentov iz srbske vojske in prešel v rusko. Glavar teh novih jugoslovanskih rusofilov, podporočnik Vrinjanin, je skušal nagovarjati tudi druge, da se javijo v ruske municijske tvornice.

Sestradani, izmučeni in zbiti sužnji se niso vdali, temveč vzdržali tudi to novo jugoslovansko preizkušnjo in so se odločno zavarovali proti novi jugoslovanski predajalni pogodbi.

Teh strahot je nebroj, a stvar je tako grozna, da že samo navedeno zadostuje. — Končno je stavil saborski poslanec dr. Horvat tozadevno interpelacijo.

Slovenski in hrvaški mučeniki.

1. Zakaj molčé?

V jugoslovanski javnosti se malo govori, še manj pa piše v jugoslovanskem časopisju, da, nalašč se molči o groznih nasiljih, ki so jih morali tisoči hrvaških in slovenskih vojnih ujetnikov v Rusiji pretrpeti od „bratov“ Srbov i. dr. Naše „jugoslovansko“ časopisje ni še niti besedice zapisalo o teh strahotah, razen lista „Hrvatska“, četudi so tolikrat znali hitro objaviti in kričati o stiskah in trpljenju tujih ujetnikov. Ali mar ne bolé one muke, ki so jih povzročali Srbi tisočem Hrvatov in Slovencev? Ali mar ni morebiti še nikdo slišal tudi sam na lastna ušesa o teh strahotah?

2. Grozna nasilja.

Mrzlica te strese, kadar poslušáš pripovedovanja o strahovitem mučenju, s katerim so Srbi s kruto silo hoteli zvoditi naše Slovence in Hrvate v izdajstvo najgrše vrste. Mučili so jih, skupaj in posamič, mučili jih z gladom, žejo, polivanjem, šibanjem, pretepanjem s puškinimi kopiti, prebadanjem z bajoneti, vezanjem, ječo, lomljenjem udov, kropom, jih metali iz gornjih nadstropij karsne skozi okna, na stotine pa so jih pometali v Crno morje! Kdo je tako mučil Hrvate in Slovence? Srbi, nekoliko Čehi, najmanj Rusi! Zakaj so jih mučili? Odkrito jim je bilo rečeno, naj prisežejo kralju Petru! Li more biti še katera krvoločnost večja, nego je mučenje ubogih ujetnikov, ki so

toliko pretrpeli v vojni, ki se nahajajo daleč od doma na tuji zemlji, ko brat brata davi, muči in ubija? Li je še kje sramotnejše nasilje od tega? Ni ga! Z mučenjem hoteti iz koga izsiliti nasprotno mnenje, z mukami ga siliti, da izvrši idejo, z mukami siliti, da se bori proti svojcem, da ubija oče sina, sin očeta! Kje je sramotnejše nasilje?

3. Priče.

Kdo pripoveduje o tem nasilju? Ne pripovedujeta eden ali dva, nego na stotine jih pripoveduje; pripoveduje kmet, trgovec, učitelj, inteligent in priprost človek. Pripovedujejo vsi enako, podrobno, vsi pa z največjim ogorčenjem, pripovedujejo preprosto in ne da jih sprašuješ; pripovedujejo i najnavadnejši kmetje — analfabeti, ki ne vedo o politiki in strankarstvu več nego to, da so Hrvati in Slovenci, da so šli v boj za hrvatsko in slovensko domovino in da so prisegli svojemu hrvatskemu kralju in avstrijskemu cesarju. Pripovedujejo tudi taki, ki so zvedeli za Srbe prvič ravno tedaj, ko so prišli pod njihova okrutna mučila!

Veliko jih je, ki svoje pripovedovanje podpro z očitimi dokazi, ker pokažejo na sebi sledove nasilja. Zadostuje samo vprašanje — ako samí preje ne začno praviti —: „Kako Vam je bilo v Rusiji?“ in sledil bo odgovor: „Različno“. Najhujše je bilo, kar smo pretrpeli od Srbov. Oni so krivi, da bo mnogo hrvatske (in slovenske, op. ur.) dece ostalo brez očeta, mnoge hrvatske (in slovenske, op. ur.) matere brez sina, mnoge hrvatske (in slovenske, op. ur.) žene brez moža.

4. Obračun.

Ali vodi kdo zapisnik o teh tako mnogih, velikih, in nadvse značilnih zlodejstvih? Vojaki pravijo, da vojaška oblast vsakega vračajočega se ujetnika točno izpraša o vsem, vse se zapiše na zapisnik; osebe, kraji, način nasilja in okoliščine. Kdo bo dalje uredil to, in kako? A kaj porečeta na to hrvatski in slovenski narod?

5. Pouk.

Ne veruj narod onim, ki ti govore, da se morejo Slovenci in Hrvati za svobodo uspešno boriti samo v zvezi z Velesrbi, ker kdor te z mukami in smrtjo sili, da se odrečeš svojemu osebnemu, notranjemu najglobljemu prepričanju, ne more biti boritelj ne tvoje narodne, ne državne svobode! Kdor te muči in ubija, ako ne prisegaš srbskemu kralju Petru, ne dela za svobodo in združenje Slovenije ali Hrvatske! Ves slovenski in hrvatski narod obsoja v svoji nepokvarjeni duši politiko Velesrbov, katerim je državni ideal Petrovo kraljestvo, ker rajši trpi in umrje, nego pristopi na njihovo stran, kakor to svedoči tisoče hrvaških in slovenskih sinov — mučenikov. Čast in slava Vam, hrvaški in slovenski mučeniki, ki ste se živi vrnili; poučite naše Velesrbe o ljubavi Srbov. Slava onim mučenikom, ki so ostali zvesti domu in vladarju, pa izdihnili v mukah! (Po izvajanjih vojaka v „Hrvatski“ in pripombah uradništva).

Ali ste že pridobili novega naročnika našemu dnevniku „NOVICE“?

Narodna galerija.

Ustanavlja se slovenska umetnostna galerija v središču Slovenstva. V Ljubljani naj se dvigne akropola slovenskih lepih umetnosti, najvišja umetnostna ustanova naroda, ki naj zbere in ohrani najboljše umetnine vseh časov, kar jih je ustvaril slovenski genij.

Narodna galerija naj razkrije vsemu svetu obstoj in bogastvo naše vpadljajoče umetnosti. Kar je vedi akademija znanosti, je lepi umetnosti narodna galerija. Umetnostna galerija naj Slovincem zagotovi glas polnokulturnega naroda in dokaže visoko kulturnost Slovenstva.

Društvo „Narodna galerija“, ki se je zasnovovalo v Ljubljani, ima nalogo, ustanoviti in vzdrževati slovensko umetnostno galerijo, kjer naj se zbera najmenitnejši slikarski, kiparski, grafični in stavbarski umotvori stvariteljev slovenskega pokoljenja stare in nove dobe; združiti hoče obstoječe zbirke in posamezne, razstresene slovenske umetnine, pridobivati nove umotvore, pospeševati razvoj slovenske vpadljajoče umetnosti ter raztegniti svoj delokrog na vse slovensko ozemlje. Društvo „Narodna galerija“ ima namen, zgraditi ali pridobiti dostojen dom slovenski vpadljajoči umetnosti, kjer se naj nastani Narodna galerija.

Da doseže svoje smotre, nabira društvo gmojna sredstva (darila, testate in članarino) in pa umetnine (darila in testate).

Društvo „Narodna galerija“ ima poleg častnih članov, ki si steko posebnih zaslug za društvene namene (n. pr. z izrednimi darili ali poklonitvami itd.), ustanovnike, ki izdatno pomnože galerijsko zbirko ali odštejejo društvu ustanovnino 500 kron, ter redne člane, ki plačujejo 30 kron letne udnine. V umetnostnih uprašanjih odločuje posebna umetnostna komisija, ki jo volijo na občnem zboru društveni člani, priznani slovenski vpadljajoči umetniki. Umetnostna komisija bo vrhovni slovenski umetnostni strokovni zbor.

Ustanovni občni zbor društva „Narodna galerija“ bo v sredo 18. septembra t. l. ob 7. uri zvečer v dvorani občinskega sveta v Ljubljani na mestnem magistratu.

Rojaki! prijavite se pred ustanovnim občnim zborom za člane društva „Narodna galerija“! Začnite takoj „Narodni galeriji“ pošiljati izredna gmojna darila! Darila in prijave naj se časno pošiljajo na naslov: Tvrška Franc Ksav. Souvan, Ljubljana, Frančevo nabrežje, z izrecno pripomnjo, da so darila namenjena „Narodni galeriji“.

Gre za vrhovno kulturno ustanovo naroda, za trajen, neminljiv kulturni spomenik Slovenstva. Narodna galerija bodi žarišče in središče slovenske umetnosti!

Med vojnim viharjem naj zasije mila luč lepote na slovenski narod!

V Ljubljani, na ang. nedeljo 1918.
Za pripravljalni odbor društva „Narodna galerija“:

Leon Souvan, veletržec. — Ces. svet. Ivan Franke, c. kr. profesor. — Rikard Jakopič, akad. slikar. — Dr. Jos. Regall, odv. kand. — Avgust Bukovc, rač. svetnik.

Politični pregled.

Za mir se dela na vse kriplje.

Nemci so pričeli s takozvano mirovno ofenzivo in hočejo s spravljivimi govori svojih državnikov vplivati na razpoloženje ljudstva v sovražnih nam državah. Ljudstvo je namreč povsod več ali manj vneto za

mir in do grla sito prelivanja krvi; vendar se je državnikom v sovražnih nam državah doslej še vedno posrečilo zanetiti vojno razpoloženje ali z lepimi besedami, ali pa s silo udušili vsak mirovni pokret. Mirovna ofenziva ima namen, da ojači tiste stranke v sovražnih deželah, ki so za mir, da pritisnejo na svoje viade lahko s tako močjo, da bi se morale vlade udati. Mirovne ofenzive pa ne nameravajo izvesti samo z govori, ampak tudi z dejanji, da dokažejo demokratičnim državam na zapadu, da bo tudi pri nas zavladal demokratičen duh. Zato so postavili v Nemčiji na dnevni red vprašanje volilne reforme za pruski deželni zbor, pri nas pa bo prišla na vrsto reforma uprave in ustave. Kolikor prej bi prišli do takih reform, toliko poprej bi dosegli tudi ugoden mir.

V Italiji nadaljuje časopisje svoje napade na vnanjega ministra Sonnina, ker se noče izjaviti za Jugoslovane. On stoji še vedno na stališču londonske pogodbe, ki priznava Lahom velik del slovenskih dežel, med tem ko hočejo drugi, da se Lahi z Jugoslovani, v prvi vrsti s Srbi, na ta ali oni način sporazumejo. Razbitje monarhije hočeta pa oba dela, zato odklanjamo mi ravno tako oba, ker hočemo obdržati slovensko zemljo zase.

V Rusiji divja revolucija z vsemi svojimi grozotami neovirano dalje. V zadnjem času je poskusila antenta zanetiti v Rusiji veliko zaroto proti boljševikom zato, da bi prišle zopet take stranke na krmilo, ki bi znova napovedale osrednjim državam vojsko. Boljševiki so pa pravočasno zvedeli za vse naklepe in začelo se je neusmiljeno klanje, kakor je mogoče le v boju na življenje in smrt. Pobesili in postrelili so na tisoče ljudi, da rešijo svojo oblast. Angleška vlada je sicer napovedala, da bo proti boljševikom nastopila z vso silo, ampak pomagalo to ne bo veliko, ker boljševiki prav dobro vedo, da imajo Angleži drugod posla dovolj. Zato tudi javljajo ruski listi, da se boljševiki angleškim grozjam samo smeja.

Kakšna medsebojna nezaupnost vlada v antanti, nam kaže najbolj slučaj Japonske. Japonci so danes ena najmočnejših in najvplivnejših držav ne samo v Aziji, ampak na celem svetu, ki so za časa vojske silno obogateli. Ta kapital pa hoče biti dobro naložen, da kaj nese. Zato se jih pa boje Amerikanci in Angleži, ki bi tudi radi izkoriščali kitajske zaklade. Da bi se na kakšen način otresli nevarne jim japonske konkurence, zato so sklenili tajno pogodbo proti Japoncem, čeprav so danes še njihovi zavezniki. Vsak človek pa ve, da je kompanije kmalu konec, če se začno kompanjoni kregati med seboj.

Pri nas se je pričelo 10. septembra zopet parlamentarno življenje. Ta dan se je sešel finančni odsek, da se posvetuje o nekaterih novih davkih. Ti davki so: davek na premog, davek na sladkor, davek na vino, in še nekaj podobnih. Torej samo taki davki, katere mora plačevati vsak brez izjeme, bogatin ravno tako kakor revež. Tu tiči ravno tista velika krivica, preko katere naši državniki ne morejo najti rešilnega pota.

Je že res, da država potrebuje denarja, veliko denarja, da lahko plača svoje zaveznosti in vsak človek je za to, da je treba te svote nekje dobiti? Toda kje? Če jih išče država pri vseh, tudi pri revežih, je to velika krivica, ker je danes dovolj bogatinov, ki bi morali plačati mnogo več kakor plačajo; vsekako bi pa lahko plačali toliko, da bi bili revnejši sloji lahko popolnoma prosti.

Zato smo mi pač za obdavčenje bogatih vojnih dobičkarjev, in sicer za prav izdatno obdavčenje, da bo država res imela kaj od tega, smo pa tudi proti obdavčenju najpotrebnejših vsakdanjih rečij, ker je tako

obdavčenje protisocialno. Naloga moderne države ni, da varuje bogatine na stroške gospodarsko slabih ljudij, ampak njena naloga je ravno nasprotno, da namreč varuje slabotne eksistence proti kapitalu, da jih ta ne uniči.

Nemčija je pripravljena izročiti Alzacijo-Loreno?

Preko Rotterdama poročajo: Na angleškem delavskem kongresu v Derbyju je izjavil francoski socialistični minister Thomas, da Nemčija sedaj ni le pripravljena obnoviti na zapadu statusa quo, temveč da bi izročila Franciji tudi Alzacijo-Loreno, samo da dobi proste roke na vzhodu.

Dnevne vesti.

Katoliško tiskovno društvo. Reklo se je, da so novi odborniki izvoljeni na podlagi kompromisa. O kompromisu pa ni v „Slovincu“ nič opaziti. Šukljetovi člani gredo na rovaš novega odbora K. T. D. Kako morejo tako stališče „Slovincu“ zagovarjati novi odborniki?

Lep nauk mladimom je dal tržaški škof ekselencja dr. Andrej Karlin. Ko ga je mladim, poročevalec „Slovenec“, vprašal, kako in kaj, mu je rekel dobredno. Jaz in še nekdo drugi, ki je več kot jaz (nadškof?) vam rečem: Bodite s škofom in vse bo dobro. Tako se bere v „Slovincu“ 5. septembra. To naj si zapišejo za ušesa tisti mladini, ki škilijo čez majniško deklaracijo in hočejo čez Drino.

Učiteljstvo na Kranjskem je doseglo svoj namen: dobilo bo v kratkem podporo, ki znaša okroglo 2 milijona kron. Kar se je med tem godilo, je itak znano. Ampak nekaj naj pribijem: Nekdaj liberalno učiteljstvo se je naenkrat postavilo na — krščansko podlago. To je lepo znamenje napredka. Sicer smo itak vedeli, da pri večini — vsaj na deželi — o kakem svobodomiselnem učiteljstvu ni bilo govora, ker so spolnovali svoje krščanske dolžnosti, a držali so se — kot značaji — svojega „Učit. Tovarisha“. Ampak tisti program mi ni všeč. Zakaj samo krščanski, zakaj ne katoliški? Saj nismo — protestantje! Ker smo torej v verskem oziru vsi edini, sklepam, da je sedaj na Kranjskem razen „Slovenske Zveze“ vsaka druga zveza učiteljstva nepotrebna. Bomo videli, kaj prinese bodočnost.

Katehet.

Slabega instruktora si je zbralo kranjsko učiteljstvo v osebi g. Jože Gostinčarja. Ta gospod je iz tiste družbe, ki je tudi pri shodu učiteljstva bedo učiteljstva tolažila s cenanim „ogorčenjem na deželni odbor“. Da učiteljstvo nima nasprotnika v deželnem odboru, so dobro razkrile „Novice“. Zato bi bilo učiteljstvo jako nespametno, ako bi se dalo izrabljati osebnim strastem posameznikov. Kako resno mislijo Joža Gostinčar in tovariši s kranjskim učiteljstvom, kaže dejstvo, da je Gostinčar na shodu kranjskega učiteljstva zatrjeval, da bo „Jugoslovanski klub“ vse storil za učiteljstvo. Kje, kedaj, kako? Pri vladi, o kateri poslanci „Jugoslovanskega kluba“ vendar na ves glas kriče, da nočejo ž njo imeti nobenega stika? Učiteljstvo res zasluži kruha, ne pa — peska v oči.

Tisti, ki pl. Šukljeja najbolj pozna dr. Ivan Tavčar, Šukljejev obmizni drug v Št. Janžu, je zapisal l. 1905 o Šukljevih polemikah, da jih piše „stari frazer s Kamna“, „kameleon“, „šarlatan“, „hinavec“, ki svojim rojakom pesek v oči meče in jih nesramno za nos vodi“. V člankih „starega aligatorja“, „katerega spomin popolnoma zapušča“ in ki ga vodi „egoizem in častihlepnost na eni

strani, politična strast in zaslepljenost ter sovrašтво proti drugi stranki, je „ostudna in smrdljiva samohvala, da je moralo tedaj, ko je prihajala ta žurnalistična trakulja na svet in na svetlo smrdeti po celi Kandiji daleč naokrog, tja do Štemburja“. Ko je dr. Tavčar prišel do zaključka, da Šuklje uganja „najostudnejši humbug“ je izrekel sodbo: „Šuklje ima dolg jezik, pa malo poguma“, h kateri nimamo ničesar pristaviti.

Politična posmrtnica dr. Šusteršiču. Pred kakimi 5 leti je dr. Šusteršič napisal v „Slovenca“ pl. Šukljeju, po njegovi poslovitvi z deželno-glavarskega stola — politično posmrtnico; sedaj mu je pl. Šuklje vrnil politično posmrtnico. Zanimivo je bilo ti dve posmrtnici primerjati, kar bi veliko pojasnilo. Spoznali bi tudi, katera je bolj — plemenita. Veliko plemenitost je razodel tudi „Slovenec“, da je tako prijateljsko segel v roko pl. Šukljeju — zoper dr. Šusteršiča. Ni se še bil dr. Krek povrnil pred 25 leti z Dunaja, ko se je mladi odvetniški koncipient dr. Šusteršič vrstil med katoliške politike. V spominu nam je še, kako spretno je takrat nastopil v obrambo za uršulinske šole v Ljubljani. Kje je bil takrat pl. Šuklje? In kje je bil Šuklje skozi nadaljnjih 25 let? Liberallec je bil, ki je naše katoliško delo pobijal. Če tudi se je mož na starost streznil, vendar je še čudna figura: „Slovenec“ zgrabi svojega 25letnega sotrudnika in ti Šuklje, ti ga tepeš in udrihaš po njem! — — Pa pustimo plemenitost na stran! Kaj bo reklo ljudstvo o naši politiki? Čudni ljudje bodo rekli — pred kratkim taka slava zdaj pa toliko blata! Komu čemo verjeti? Prav je imel župan dr. Tavčar, ki je rekel: „Klerikalci bodo sami sebe požrli.“

Za Čehoslovaki — Jugoslovani? Nevtralni listi vedo poročati, da bo tako kot Amerika in Angleška Čehoslovake, priznala italijanska vlada v najkrajšem času bodočo samostojnost jugoslovanske države ter se pridružila izjavi antante glede češke države. Bomo videli, ali bo slovenski „Narodni svet“ ob tej priliki molčal in ako bo dal duška ogorčenju, da naš narod hočejo tako izrabljati. Več bomo govorili takrat, ako taka antantina izjava, ki je sposobna nas najhujše diskreditirati, res pride. Preskrbeli bomo, da ne bo mogel nihče slepomišiti! V vojni ne potrebujemo nobene praktiranja s sovražniki države!

Jako zanimivo priznanje. „Hrvatska Njiva“ piše, da liberalni Hrvati stoje na stališču zagrebške deklaracije t. j. tiste, ki so jo v imenu Slovencev podpisali dr. Korošec, dr. Kramar in „Slovenčev“ urednik dr. Cankar. — Naša „katoliška“ politika zavzema vedno čudnejša pota. Kakor se kaže je vse pripravljeno, da bodo „klerikalcem“ dali brco in morda prav kmalu — na Hrvatskem in Slovenskem. Zakaj bi se mladinske napake ne priznale in popravile napake, ki delajo v domovini nezaupanje. Namesto jednega koraka, smo šli liberalcem nasproti štiril! Kedo je bil bolj pameten — mi ali „socialni-demokrati“?

O „Slovenčevem“ preroku. Prejeli smo: „Slovenec“ čimdalje bolj kvaril ljudstvo, zlasti pa vročekrvno mladino. Čudim se, da je sprejel članke gospoda s Kamna brez komentarja, če prav dobro ve, da preveva vse članke slepa osebna strast, da trdi nebroj neresnic, da zavija dejstva in napravlja iz komarja slona. Ni moj namen, tukaj zavračati neresnice teh člankov, ampak „Slovenca“ opozoriti na to, kako je nekdanj, takrat še neplemeniti Šuklje sodil o „Slovenca“. Starejši liberalni učitelj (ime na razpolago) mi je dopovedoval: Še sedaj imam shranjeno originalno pismo g. Šukljeja, kjer mi je svečano pisal in zagotavljal:

„Bodite prepričani, g. nadučitelj, da me „Slovenčeva“ stranka nikdar ne bode pridobila za svoje umazane farške namene.“ — Volili smo takrat vsi učitelji Šukljeja, ker nam je obljubil zboljšanje našega stanu. V zahvalo je pa potem na javnem shodu v Kamniku proti nam govoril, da je učiteljske pribežališče grešnikov, kamor gredo vsi sprideni študentje. V Postojni pa je rekel v gostilni, kjer sta bila župnik in kaplan, da po kozlih smrdi. Toda vkljub vsemu temu je že dvakrat presedel. To je značaj! Pismo lahko pri meni vidite, kadar hočete. Tako sodi o Šukljeju bivši njegov volilec. Častitamo „Slovenca“ na taki pridobitvi. Samo slab prerok je njegov dopisnik, ker pri deželni blagajni še ni nastal polom, temveč stoji znatno bolje, kakor za časa njegove vlade v deželnem dvorcu.

Gospod s Kamna dvorni svetnik pl. Šuklje je svoječasno izjavil, da ne sprejme poslanskega mandata, tudi ako se mu na zlatem krožniku prinese. Kakor se pa vidi sedaj, je pripravljen ga prevzeti tudi s plehnatega. Zato ni čudno, da nekdo piše povest o dvornem svetniku, ki je spomin izgubil. Dvorni svetnik se ponuja za načelnika S. L. S. Mi bi le čestitali stranki na pridobitvi tako značajnega moža.

Znano izjavo škofa dr. Karlna je „Slovenec“ debelo ponatisnil. Ampak izjava je — diplomatično zelo previdno sestavljena. Dr. Karlin ne trdi, da je tiste besede govoril osebno nunciju, če tudi stoji to že v sobotnem pregledu „Slovenca“, posebno pa manjka ene važne besede: in političis.

Občni zbor „Slovenske Straže“ ki bi se imel te dni vršiti v Ljubljani, se ni vršil. Pač pa se je vršil „narodnoobrambni pogovor“, na katerem so se debaterji pritoževali radi nedelavnosti „Slovenske Straže“. Res — „Slovenska Straža“ je časih lepo delala. Ko so pa mnogi, ki so delali, videli, da nekateri, ki so lenarili in radi nosili zvonec, delo „Slovenske Straže“ v obmejnih krajih izkoriščajo za svoje osebne namene proti enotnosti stranke, so delo opustili. Dolžnost tistih, ki so razpor v stranki pričeli, bi bila delo nadaljevati, pa tega niso storili. Niso imeli časa za delo za obmejne brate, vse njihovo narodno delo je bilo „ubijanje dr. Šusteršiča“. Zanimivo za postopanje teh ljudi, ki sicer mnogo upijejo o „skupnem narodnem delu“ je, da tiste odbornike, ki so na sumu, da so starini, k zadnjim sejam sploh vabili niso in da so hoteli občni zbor brez pravnega blagajniškega poročila in brez pregledovalcev računov, katere so tudi popolnoma prezrli, ker so pregledovalci računov na sumu, da ne gredo skozi drn in strn z mladino. Tako postopajo mladini z društvom, ki je resnično mnogo storilo za obmejne Slovence, kateremu je pa dr. Krek ob ustanovitvi odločno nasprotoval in ožmerjal ustanovitelje, ker je mislil, da bo to delo zatemnilo njegovo predsedstvo v S. K. S. Z. Potolažil se je šele po daljnih pojasnilih in ko je uvidel, da osebnosti niso bile motiv ustanovitve „Slovenske Straže.“ Popolno odgovornost za „Slovensko Stražo“ imajo odslej mladini.

Ali se prične etapna politika? „Slovenec“ je poročal, da je poslanec dr. Korošec posredoval pri ministrskem predsedniku Hussareku v zadevi tržaške slovenske gimnazije. Hussarek je pa avstrijski ministrski predsednik. Kje je nakrat klic: Jugoslavija ali nič! Jugoslavija ali smrt! Ali bo vendar nekaj maksimum, vmes pa etape? To smo mi vedno priporočali, zato so nas proglasili za — izdajalce.

Poslanci S. L. S. v zadregi. „Slovenec“ poroča, da se ljudje obračajo na pisarno S. L. S. z različnimi prošnjami za posredovanje poslancev pri oprostivah, dopustih i. t. d. Ti poslanci pa kriče, da niti

razgovorov z vlado nočejo, imajo na jeziku samo najradikalnejše fraze, dr. Korošec je pa celo v imenu „Jug. proglašil“, da naj naši vojaki revidirajo svoj program do Avstrije. Kako naj posredujejo? Ljudstvo pa noče samo besed.

„Slovenec“ in duhovniki. Piše se nam: Več kot 20 let sem že naročnik „Slovenca“, zdaj ga pa mnogokrat vržem s studom proč in ga več ne bom naročil. Zakaj se napada dr. Lampe, ki je toliko storil za našega kmeta? Zakaj se ti plačani pisarji norca delajo iz naših mož, ki so že toliko storili v najtežavnejših razmerah za naše ljudstvo? Ko smo volili kompromisno listo v odbor Kat. tisk. društva, tedaj smo upali, da se bo vendar v naše liste mir združen s krščansko ljubeznijo povrnili, pa je — ravno narobe. Mladinom je še bolj zrasel greben, češ — zdaj se še le lahko maščujemo. V veliko zadoščenje je pa in mora biti vsem dohovnikom, da je ravno sedanji urednik dr. Cankar, ki je podpisal znano zagrebško deklaracijo dobil tudi v kompromisni listi najmanjše število glasov. To pribijemo. Skrajni čas pa je, da ta cinizem izgine iz naših listov, za katere smo duhovniki največ žrtvovali. — Videant consules — terorizirati se ne damo!

Za smeh! Sedaj mi je šele jasno, ko sem prebral v Slovenca sedem ponovno pogretnih člankov pl. Šukljeja, kako mogočen upliv je imel g. dr. Šusteršič. Kaj tacega ne bi verjel! Toraj dež. glavlar dr. Šusteršič — po izjavi pl. Šukljeja — je ščuval na vojsko! Z drugo besedo, toraj je dr. Šusteršič avstrijskega in nemškega cesarja dovedel do sklepa, da sta napovedala vojsko. To je pa mogočen upliv. Ako ima dež. glavlar dr. Šusteršič tako moč, potem se pl. Šuklje opravičeno boji za sebe in za hudo prizadeti slovenski narod, ako mu v stiski in preganjanju ne pomore tisti, ki zamore pomagati z možato, resno politiko ne pa otroško politiko, kakor jo uganja pl. Šuklje in njega tovariši: Šukljetovala politika — po izjavi mnogih treznomislečnih mož, je politika starih branjev, pa tistih branjev, ki so med njimi najbolj plitve. Rojeni Slovenec (dr. Šusteršič) pa je najvplivnejša oseba v celi Avstriji in v celi Nemčiji! Nezaslišano!

5000 kron je razpisal „Slovenec“ za najboljšo uglasbitev nove jugoslovanske himne. Pač lepa svota! Pozna se, da imajo mladini, ker so pri „kasi“, mnogo denarja. Samo za eno uglasbitev — kar 5000 kron! Ampak Mariborska „Straža“ je rekla, da tista pesem ni — za nič. In tega mnenja je še marsikdo drugi. Ko bi to izrekle „Novice“, ali „Resnica“ — tedaj bi spet grmelo — o izdajalcih. Ampak „Straži“ bodo menda že verjeli. Sicer pa, če hoče biti ta pesem naša narodna marseljeza, zakaj se pesnik skriva pod — psevdinom: Samo — Stanec? Če ima K. T. D. kar 5000 kron za skladatelja, ali ni imelo par sto kron najprej za pesem, ki je podlaga skladbe? Mislim, da bo tudi tukaj kolobocija, kot pri — Krekovem spomeniku. Kam naj bi se postavil in kakšen naj bo.

Samo — Slavec.

„Vzajemnost“ je list, ki je glasilo samo duhovnikov. V zadnji številki ima uvodni članek, ki je res lep, čitanja vreden. Pisan je gotovo iz najblažjega namena. Gotovo ga je prečitala velika večina slovenske duhovščine. Iz članka ponatiskujemo sledeče besede: Program, ki ga je takozvana „jugoslovanska demokratska stranka“ nedavno sklenila in objavila, je kolikor se tiče vere, res popolnoma napačen. Po tem programu bi tej stranki ne smel pripadati noben veren kristjan. Kajti program priznava vero samo kot „naraven činitelj“. „Narod je nad vse, kateremu se mora podre-

diti vse drugo." Program torej v resnici „svobodomiseln“. Citiramo doslovno. Ampak vprašamo: Zakaj pa tega svobodomiselnega programa nista hotela priobčiti doslovno niti „Slovenec“, niti „Domoljub“? Zakaj se ljudstvu namenoma zakriva resnica?

Ogrski glas o Trumbičevi politiki. Budapeštanski „A Nap“ pristavlja k vesti, da sta se italijanska ministra Sonnino in Orlando sporazumela v jugoslovanskem vprašanju: To je delo dr. Trumbiča, pobeglega hrvatskega veleizdajalca. Posledica sporazuma italijanskih ministrov je, da Italija privoljuje v ustanovitev samostojnega češkega kraljestva in v ustanovitev Jugoslavije, ki naj se sestavi iz slovanskega Balkana in jugoslovanskih delov monarhije. Zmagala je torej Pašičeva in Trumbičeva politika in mi ne smemo pozabiti, da je to politika Korošca, Šurmina, Lorkoviča in sploh cele srbo-hrvatske koalicije v Zagrebu, politikā, ki jo vsi ti zakrivajo samo tako dolgo, da nas antenta ne premaga. Beležimo kot kronisti, kakor je to storil tudi „Slov. Narod“.

Svetovni listič ali „Dolenjske novice“ z dne 22. avg. št. 34. so v članku „Odkritje Krekove plošče v Št. Janžu“ zapisale in „dopolnile svojo izdajalsko delo“ tako-le: „Vsem pa bodo ostale v spominu sklepne besede dr. Korošca, da smo kot dolenjsko vino, nikdar umirjeno, vedno kipeče in razburkano. In če je vinu sod pretesen in če ga v njegovem vretju ovirajo sodove stene, tedaj vzvalovi in razžene in uniči zavire in se razliva peneč vseokoli. Taki morajo biti vsi Jugoslovani . . . V to jarko in živo primero je vrgel govornik plameniči soj v bodočnost in namignil na zadnjo moč, na katero se še lahko zanašamo.“ Svetovnemu lističu priporočamo, da naj dobro preštudira zadnji pastirski list vseh avstrijskih škofov, posebno poglavje „o spoštovanju višjih oblasti“. Ondi bo bral tako-le: „Spoštovanje in pokorščina do od Boga ukazane oblasti ste temelj vsakega reda v človeški družbi. Temeljno zlo našega časa je mrzlično iskanje po ueodvisnosti in samovolji. Moderni človek hoče biti le od samega sebe odvisen. Tudi tu so krive ideje: „vrhovnost ljudstva, ljudska večina vir prava, pravo samoodločbe narodov itd. na delu, ki spodkopujejo temelj drugačnega reda po naziranju krščanske pravne modrosti. Že v mirnih časih so se skušala redu nasprotna teženja preriniti in se izražala v radikalnih zahtevah. Sedaj pa so, kakor vi vsi veste, naši sovražniki s pomočjo brezvestnih pomagačev zanesli gibanje v našo državo, ki naj bi učinkovalo med nami, kakor iskra v sodu smodnika. Sramotno dovolj za nas, da so naši sovražniki, ki nas niso mogli premagati s silo orožja, smeli napraviti poskus, da bi nas zapeljali k prelomu zvestobe do cesarja in države“. Na podlagi krščanskih naukov apostola sv. Pavla so zapisali vsi avstrijski škofje, da „ni upor pod nobeno pretvezo dovoljen“. Tudi krivica, ki jo je kdo trpel, ne odveže podložnikov od dolžnosti pokorščine. Le eno izjemo pozna apostol: ako bi predstojnik kaj takega zapovedal, kar Bog prepoveduje: „Zakaj, Boga je treba bolj slušati kot ljudi“. Pa tudi v takem slučaju ni dovoljeno, silo postaviti proti sili, namreč odpor sme le v tem obstati, da se premaga krivica s potrpežljivostjo in na tleh s sredstvi obstoječega državnega reda. Le tako sloni red v človeški družbi na trdni podlagi, le taka pridružljivost radi Boga dela pravo prostost“. — To naj si zapiše svetovni listič, kateri obremeni zadnji čas vsakoletno bilanco „Katoliškega tiskovnega društva“ za dobrih 5000 K v svoje možgane in bode potem

morda drugačne opazke napravil k primeram Koroščevim. Skoda da ni svetovni listič še ugotovil, jeli bila izgovorjena ta primera še pred ali po polnoči, in če je zamizalo oko postave takrat že v sladko spanje, ko je „vino vzvalovilo in razgnalo in uničilo zavire in se razlivalo peneč vseokoli“.

Dolg pri antanti. Kako se bo v prihodnji Jugoslaviji gospodarilo napoveduje „Slovenec“ člankar v št. 109: „Po mnenju večšakov bodo morale slovenske dežele prvo leto po vojski uvoziti za 40 milijonov kron živil, za 15 milijonov kron živine ter za 130 milijonov kron sirovin in industrijskih ter obrtnih izdelkov — vse cenjeno po predvojnih cenah za 185 milijonov kron. — Ker so pa cene poskočile „bomo plačali za tuje blago, ako konča vojska v kratkem približno 360 milijonov kron“ — in to po današnjem kurzu. „Ker pa je kurz nizek 2200 milijonov kron. — Ker jih ne bomo imeli, nam jih bodo seveda v Franciji, Ameriki in Angliji posodili. Torej samo za Slovence 2 milijardi, koliko pa za Hrvate in Srbe posebej. No bo vže šlo . . . Ljuba duša! Kaj hočeš še več . . . Pregovor sicer pravi: „Igre in dolgovi pogubljenja so mostovi.“ — Mladini kot državniki pristne baže hočejo narediti zlat most v Jugoslavijo iz samih dolgov . . . In kako so vže antanti prirastli na srce!

Glasovi o ustavnih reformi. „Salzburger Volksblatt“, list, ki je blizu dr. Sylvestru, javlja uvodno iz dobro poučenih virov, da so glasovi o ustavnih reforme Avstrije istiniti. Ze več kot dve leti da neumorno dela na ustavnih reformi komisija, ki jo je organiziral Seidler. In že lani novembra meseca je sedanji ministrski predsednik dal na vpogled voditeljem strank osnovna načela, toda oni so jih dosedaj odbili. Že takrat začeto delo se nadaljuje tudi pod Hussarekom, pa še ni končano, da se je vse delo vršilo v smeri avtonomije, je bilo že takrat znano. Toda, v koliko so ustavno-pravno ugotovljene, se ni moglo spoznati iz splošnih potez. Kakor je že znano, je imel svoje prste v igri bivši minister dr. Žolger, pravi „S. V.“. In ako on kot minister ni neposredno pripadal komisiji, izgleda da je imel intimne odnošaje s komisijo. Vlada bo morala s tem računati, da vsekako popolno vzame v pretres nemške zahteve, ker sicer bi izgubila tudi zadnje oporišče nemških strank“. Beležimo.

Podraženi otrobi. Zakaj se je podražil „Slovenec“? Skoraj gotovo zato, ker je v njem otrobe vezal pl. Suklje.

Novo veliko tovarno gradi v Tržiču koroški milijonar Auer.

Umrli je č. g. Ivan Kuralt, vpokojeni mornariški župnik.

Hudo zimo prerokujejo vremenski preroki.

Proti tihotapljenju živil iz Hrvatske so bile izdane v Zagrebu silno ostre odredbe. Zlasti na vlakih v Zidani most se vrši s strani vojaštva kar najstrožje pregledovanje in je v to svrhu postavljena proga Zidani most-Savski Marof pod nadzorstvom posebne vojaške policije, kateri načeluje posebni uradnik hrvatske vlade. V Zagrebu se zatrjuje, da se je doslej samo preko Zidanega mosta v kovčegih, zavojih, nahrbtnikih itd. izvozilo vsak dan do 5 vagonov živil v Avstrijo. Sedaj je tihotapljenje skoraj izključeno. Pred odhodom vsakega vlaka zapre kolodvor poseben vojaški kordon in preiskava se vrši bolj strogo, nego na kaki omejni postaji. Tudi ceste proti Kranjski in Štajerski se nadzorujejo. Tihotapci so se posluževali najrazličnejših sredstev in je policija zadnje dni našla precejšnjo množino masti v neki mrliški krsti.

Iz mladinskega otroškega vrtca. V ljubljansko fronto je udarila granata. Pripravljena poročila generalnega štaba so zgorela. Zopet smo pokazali, da nismo za prave vojake. Smodnik se nam je zmočil, ker so se celo somišljeniki nad našimi poročili jokali. Sedaj moramo poiskati druge igrače, ki bo manj nevarna.

Gospodarske vesti.

Nov način aprovizacije. Hrvatski listi poročajo, da je pred par dnevi priletel iz Dunajskega Novega mesta neki letalec v Križevce na Hrvatskem, kjer je naložil tri zaklane prešičke in jih odnesel v Avstrijo brez carine.

V povzdigo rumunskega gospodarstva se je sedaj ustanovila v Jašu družba „Besarab“, ki je stavila nalogo, z lastno iniciativo delati za povzdigo gospodarskega in industrijskega življenja v Rumuniji in še posebej v Besarabiji. Družba bo skušala priklicati k življenju posebno industrijske obrate in se prizadevala predelati potom teh obratov vse v deželi se nahajajoče surovine v izgotovljene izdelke. Tudi z inozemstvom bo skušala „Besarab“ priti v tesnejše gospodarske in industrijske stike.

Vinska letina ne obeta posebno. Deževje pospešuje razne bolezni, peronosporo in oidijin uničuje nade našega vinogradnika. V mnogih krajih na Štajerskem in na Dolenjskem bo letošnji pridelek mnogo slabši glede kakovosti nego lanski. Cena lanskega izbornega vina vsled tega neprestano raste. Tudi za novi mošt izpod stiskalnice ponujajo razni kupci že danes neverjetno visoke cene. Na Goriškem grozdje že naprej nakupujejo ter plačujejo po 10 kron kilogram in še višje. Vsakdo naprej izračuna, kako drag bo letošnji vinski pridelek. Mnogi vinščak se kesa, da je lansko jesen prezgodaj prodal svoje vino po 3 K, ko sedaj vidi, da njegovi sosedje še slabše vino prodajajo po 10—13 K.

Platno z Ruskega-Poljskega. V Budimpešti se je ustanovil sindikat, da pokupi zaloge platna vrednosti 50 milijonov kron. Platno se nahaja v skladiščih na Rusko-Poljskem in ga je treba spraviti v monarhijo. Avstrija naj dobi 58, Ogrska pa 42 odstotkov vrednosti platna. Član sindikata more biti le trgovec, ki je dobil še pred l. 1914 obrtno dovoljenje.

Draga pečena piščeta. Pred par dnevi je naredila neka graška družba treh oseb izlet v Ilz. Tam jo je zavila v krčmo, kjer je bila tudi mesarija, in naročila štiri pečene piške s solato. Račun je znašal 225 K, torej 56 K 25 vin (!) porcija. Gostilničarka se je izgovarjala radi visokega računa, češ da je porabila za „cvrtje“ 3 kg (!) masti.

Zaloge vojnih oderuhov. Dunajski listi poročajo, da je odredil urad proti vojnemu oderuštvo preiskavo pri krošnjarijih s sladkorčki, ki so osumljeni navijanja cen. Zaprli so jih 150. Pri 63 hišnih in prodajalniških preiskavah so zaplenili visoke množine platnenega blaga, dalje 4560 špul sukanca, 1460 parov čevljev itd.

Kopun za 200 K. Neki dunajski list je priobčil sledečo prijavo: Spričo skrajne draginje se celo niti ministri, ki obedujejo pri nas, ne čudijo nad cenami in mirno plačajo za kapuna 200 K. — Ministri za prehrano tudi?

Novo vrste živila. V času pomanjkanja živil bo vsakogar zanimala vest, da je namreč neki inženir Kerber odkril oreh, ki vsebuje do 60% maščobe in nad 16% beljakovine. Smlet da moko dobrega okusa, ki ima do 45% beljakovine. Olje iz teh orehov pa je podobno provansalskemu olju.

Žitne cene v Galiciji se zvišajo. Vsled odloka c. kr. urada za ljudsko prehrano so se za Galicijo določile nove jednotne žitne cene. K navadnim za celo državo veljavnim cenam pride še vojna doklada, za 100 kg pšenice in rži 85, za ječmen in oves pa 70 K. Vrh tega se plača za mlača za mlačev 100 kg žita, če se ga odda do 31. premija v snesku 20 K. Žitne cene za gališko žito so torej sledeče: za pšenico in rž do 31. januarja 1919: 160 K; od 1. feb. 140 K; za ječmen do 31. jan. 140 K; od 1. feb. 120 K; oves stalno 20 K.

Zvišanje osebnih tarifov. Istočasno z Ogrsko bo zvišala tudi avstrijska železniška uprava osebne vozne cene na avstrijskih progah. Poleg finančnih motivov vodi železniško upravo pri tem tudi stremljenje, da zmanjša naval na železnice, ker računa, da bo ponovno zvišanje marsikoga odvrnilo od potovanja. Zato bo povišanje tudi sedaj precej občutno. Natančna višina še ni določena, skoraj gotovo pa bodo povišani tarifi vnovič za 50%.

Izplačevanje kuponov vojnih posojil. Za nekatera poštna ravnateljstva je izdana naredba, da se izplačujejo na poštah kuponi od 275 K. Bilo bi prav, da se to uvede tudi pri nas, ker se sedaj mora za višje zneske hoditi k davčnim uradom, kar ni pripravo.

Konec cigar. Z Dunaja poročajo: Izdelovanje cigar, ki je znašalo leta 1914. še 1200 milijonov komadov, se je skrčilo na 500 milijonov. Pričakovati je, da bo zaloga izčrpana do konca leta 1919. in potem izgine cigara najbrž za dolgo časa. Uprava se bavi z mislijo, napraviti nadomestek.

Vinska letina na Ogrskem obeta srednje. Pred mesecem se je računalo z jako bogato letino, v zadnjem času pa je bila ponekod toča in tudi dež je nekoliko škodoval. Zato bo pridelek nekoliko manjši, kakor se je pričakovalo. Cene starega vina pri producentu stanejo od 900 do 1100 K. Ponekod se prodaja že vinski mošt in sicer po 1000 K za 1 hl.

Letina češpelj kaže letos jako dobro. Poročali smo, da so na Sp. Štajerskem češplje tako obložene kakor že dolgo let ne. Iz Ogrskega poročajo, da pričakujejo jako dobro letino; na Hrvaškem, v Bosni, Hercegovini ter Srbiji so drevesa jako dobro obložena. Žal da ne ostane to sadje za domače ljudstvo. Iz Bosne Hercegovine se izvaja namreč vsak dan po en vagon češpelj na Dunaj. Tudi iz Srbije gredo številni vagoni na Dunaj in na Nemško. Tam se dela tudi marmelada, ki je namenjena za Dunaj. Ali se ne bi mogla delati marmelada tudi za naše dežele?

Konjske cene. Na Jernejev semenj v Pilznu dne 26. avgusta t. l. je bilo prignanih 525 konj, kupčija je bila zelo živahna in zelo visoke cene. V nekem slučaju se je zahtevalo za par konj 48.000 kron, drug par konj je bil prodan za 30.000 K. Pri prodaji polnokrvnih žrebet kisbererske kobilarne so se žrebeta prodajala za povprečno ceno 52.000 K, tako da je znašal izkupiček za devet žrebet 470.000 K. Iz iste kobilarne je kupil grof Bela Zichy vranca za 170.000 K. Znanemu športniku vitezu Wiener-Weltenu so ponudili za njegovega konja San Gennaro, ki je 25. avgusta že tretjič zmagal pri dirki, 1 milijon kron, toda lastnik ni hotel prodati konja za to ceno. Ta izvanredna visoka cena se razlaga iz tega, ker je San Gennaro najizvrstnejši žrebec v celi državi in ker vsled vojne ne prihajajo plemenski konji z Angleškega.

Letošnja žetev. Vodja centrale za suho krmo ritmojster državni poslanec Mayer se je o letošnji žetvi izjavil takole. Košnja ni povsod enakomerno dobra. Severne dežele so vsled izvanredne suše ob začetku poletja zelo trpele. Košnja sena in detele je posebno v Galiciji naravnost slaba, medtem ko je deževje po drugih deželah drugo košnja izboljšalo ter se je s tem nekoliko pokrila izguba na prvi košnji. V podonavskih deželah so razmere veliko boljše, v alpskih deželah pa je pridelek suhe krme naravnost izboren. Pridelek slame je po vseh deželah dober, samo Galicija dela izjemo. V celoti pa je letošnja žetev boljše kakor lansko leto. Dasi je vsled slane po posameznih mestih rž precej trpela, je pšenica boljše. Tudi ječmen je boljše kakor lansko leto. Neprimerno boljše pa je letošnji pridelek ovs, tako da je vsaka izguba na suhi krmi pokrita. Tudi pridelek krompirja ne bo slabši kakor lansko leto, pred vsem pa je pridelek v vseh legah letos enakomernejši. Naravnost izborna pa bo letos pesa in zelje. Posebno pridelek pese bo izredno dober, tako da je treba že začasa skrbeti, kaj bo napraviti s peso, ker nudi dobava in prevoz premoga velike težkoče.

Prosto carinsko zvezo med Avstrijo in Nemčijo baje predlaga Nemčija za dobo petih let.

Pilzensko pivo nameravajo plznske pivovarne zopet podražiti.

Novi vrste dobitke. Pri neki dobrodelni veselici v Požunu so vsi dobitki bila živila najrazličnejših vrst. Glavni dobitek je bil pitani prešič v vrednosti 3000 K.

Cene sukanca. Centralna nakupovalnica tekstilnega blaga izkazuje v svojem ceniku naslednje cene sukanca: Švicarski sukanec, 1000 jardov, 1 špula 43 K; švicarska štrana sukanca, 500 jardov, 1 štrana

18 K; spodnji sukanec, 1000 jardov, 1 špula 26 K 40 v; platneni sukanec, 1 kg 340 K; žida za šivanje, surova, 1 špula 1 K 80 v; žida za gumbnice, 1 špula 4 K 50 v; niti za sešivanje papirja, 100 m 1 K 20 v.

Razne vesti.

Človeško življenje v statistiki. Neki ameriški statistik je sestavil pregled v številkah, v katerem se zrcali takorekoč celo človeško življenje. Ta mož je izračunal, da v Ameriki pokopljejo vsakih sedem minut enega mrtveca, da pa se vsaki dve minuti rodi en človek. Vsakih osem ur je poizkušen zločin in vsakih dvanajst ur se zgodi umor, toda vsake tri minute zgrabi že osumljenca ameriška policija. Na vsakih dvanajst ur se izvede ena ločitev zakona, a nasprotno je vsakih petindvajset minut poroka. Številke torej kažejo, da se poroči in rodi več, kakor loči in umre.

Po 33 mesecih se je oglašil. Neko kmetico na Češkem, koje mož je bil 22. sept. 1915 ranjen in je prišel v rusko ujetništvo, je prisenčila vesela vest, ker se je oglašil njen mož s pismom iz Jekaterinslava. Od 18. dec. 1915 pa do 17. avg. 1918 ni bilo o njem nobenega glasu, zdaj pa je že na poti domov. — Ne obupati, kdor delj časa ne prejme obvestila od ujetnika!

Odvetniški kandidat zaprt radi verižne kupčije. Bivši odvetniški kandidat Jakob Balsambaum, ki ima zdaj vapneno tovarno pri Lvovu, je bil aretiran radi pretirane verižne kupčije. Nagrebel si je nad pol milijona kron premoženja.

Skromen obed. Kako se pasejo pariški vojni dobičkarji, značilno kaže sledeči dogodljaj. Neki novo pečeni milijonar, ki si je bil pred kratkim kupil graščino blizu Verzelja, je povabil nekaj svojih prijateljev na „mali obed“ na svoj grad. Kot slavnostnega aranžerja je najel nekega prej zelo premožnega francoskega plemiča, ki ga je uničila vojna. Skromni obed je stal tega francoskega vojnega barona „samo“ 100.000 frankov.

Da bi bilo le res. Grof Adalbert Sternberg priobčuje v praškem „Unionu“ članek, v katerem izraža prepričanje, da je mir blizu. Pravi, da je l. 1912 pravilno napovedal izbruh svetovne vojne in tako je tudi sedaj s polno gotovostjo prepričan o skorajšnjem miru.

Agitirajte in razširjajte

„Resnico“ in „Novice“.

ILIRSKA BANKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica št. 1.

==== izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje ====

financira vojaške dobave in aprovizacijske kupčije. — Daje predujme na blago. — Eskomptira menlice, fakture in terjatve. — Pospešuje trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz. — Vloge na knjižice obrestuje po 4%. — Vloge na tekoči račun po dogovoru.